

مطالعه خوانی

بررسی نقش آموزش | خانواده و مدرسه | در ترویج فرهنگ مطالعه

■ کریم بادوام

دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره تحصیلی

■ مهدی رضائیان

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی

چکیده

هر جامعه‌ای برای اینکه پله‌های رشد و پیشرفت را طی کند و بتواند در میان جوامع مختلف حرفی برای گفتن داشته باشد، بایستی دارای مردمانی مطلع، تحصیل کرده و آگاه باشد که این امر جز از طریق خواندن میسر نخواهد شد.

پژوهشگران برای افزایش آمار مطالعه، پیشنهادهای زیادی را مطرح کرده‌اند؛ از جمله افزایش میزان کتابخانه‌های عمومی، کاهش قیمت کتاب‌ها، حمایت دولت از ناشران و... ولی ما در این مقاله می‌خواهیم به جنبه‌های دیگری بپردازیم که در این زمینه تأثیرگذارند و اگر به آن‌ها توجه شود این مشکل تا حدودی مرتفع خواهد شد.

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش خانواده و مدرسه در آموزش دادن به کودکان و تشویق آنان به مطالعه و کتاب‌خوانی است. ما در این پژوهش می‌کشیم این نکته را بررسی کنیم که چگونه می‌توانیم فرهنگ مطالعه را در مردم از همان اوایل کودکی نهادینه کنیم؛ به گونه‌ای که وقتی به سن بزرگسالی می‌رسند، بتوانند فرزندان آینده را نیز به سمت کتاب‌خوانی سوق دهند.

کلیدواژه‌ها: کتاب، مطالعه، خانواده، مدرسه

مقدمه

مطالعه کردن یک ارزش است و هر قدمی که بشر در راه مطالعه بر می‌دارد در واقع خود را از نردبان معرفت بالا می‌کشد. مطالعه علاوه بر اهمیت قابل توجهی که در زندگی فردی بشر دارد، در زندگی اجتماعی او نیز تأثیرگذار است. مشارکت مردم در عرصه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به گسترش سطح سواد و ارتقا آگاهی آن‌ها بستگی دارد. به همین سبب باید اقداماتی انجام شود تا عادت به مطالعه در جامعه فراگیر گردد و مردم آن را همچون

سایر نیازهای روزانه‌شان مدنظر قرار دهند. (معرفت‌زاده، ۱۳۸۸)

در پژوهش‌های نسبتاً زیادی که درباره مطالعه در ایران انجام شده است، پژوهشگران اغلب به وجوه مختلف مطالعه توجه کرده‌اند. از آنجا که ماهیت آنچه فرهنگ مطالعه نامیده می‌شود بسیار پیچیده است، ارائه کردن راهکارهایی که سطوح مختلف فرهنگ مطالعه را در نظر داشته باشد، بسیار دشوار و زمان‌بر است. فرهنگ مطالعه به سبب وجود لایه‌ها، ابعاد مختلف و تأثیرپذیری آن از نظام‌های خرد و کلان و مرتبط با سطوح مختلف فرهنگ جامعه، پیچیدگی خاصی دارد. (فتاحی، ۱۳۸۸)

برای ایجاد و توسعه فرهنگ مطالعه تاکنون فعالیت‌های زیادی صورت گرفته است، یکی از مهم‌ترین راهبردها در این زمینه، سند توسعه فرهنگ «نقشه جامع علمی کشور است که در آن یک راهبرد ملی با عنوان مطالعه و تتبع و تحقیق، تقویت روحیه پرسشگری و حقیقت‌جویی و یادگیری مادام‌العمر در سطح عموم و استفاده از یافته‌های تحقیقاتی و علمی است که در زندگی روزمره تدارک دیده شده است. (شورای صورت‌عاملی برای توسعه اجتماعی و بهبود زندگی عالی انقلاب فرهنگی کشور (۱۳۸۹: ۲۷).

با وجود چنین تدابیری، بررسی میزان سرانه مطالعه سال ۱۳۹۰ مشخص کرد که سرانه مطالعه آزاد هر ایرانی ۱۳/۹ دقیقه در روز است. در این پژوهش از حدود ۲۰۰۰ نفر به شکل روزنوشته ۱۰۸/۱ فعالیت روزانه زندگی آن‌ها در ۲۵۵ نقطه شهری و ۱۳۵۰ نقطه روستایی کشور مورد پرسش قرار گرفت (محبوب، ۱۳۹۰) این در شرایطی است که سرانه مطالعه در جهان گاه تا چند ساعت هم اعلام شده است (میرحسینی و بهرامی، ۱۳۹۰). این فاصله برای کشور ما، که کشوری با سابقه تمدن درخشان ایرانی و فرهنگ اسلامی است جای تأمل دارد و برای کم کردن این فاصله باید کوشید.

پایین بودن سطح مطالعه در ایرانی ناشی از عادت نداشتن به مطالعه از دوران کودکی است. ما می‌توانیم مطمئن باشیم که اگر فرزندانمان از کودکی شوق به خواندن پیدا کنند و انگیزه مطالعه کردن در آن‌ها به وجود آید و مطالعه کردن را جزئی از زندگی خود بدانند، بدون شک در هر دوره از زندگی خود به هر طریق که شده مواد و مطالب موردنیاز را به دست می‌آورد و مطالعه می‌کنند (ریاضی، ۱۳۷۵).

امروزه هر فردی به نوبه خود مسئولیت این معضل را به گردن یکی از سه ضلع (ناشران، دولت و خریداران کتاب) می‌اندازد. در صورتی که باید به دنبال راه حل مناسب بود تا همه با همکاری یکدیگر بتوانیم این مسئله جدی را به طور کامل حل کنیم. (کازهی، ۱۳۸۶)

چگونه باید با این مشکل مقابله کرد و چه راه‌هایی می‌توان برای آن اندیشید؟

مطالعه

مطالعه و کسب علم و دانش زیربنا و زمینه‌ساز توسعه و پیشرفت کشور و راه‌گشای سعادت‌مندی و فرزاندگی جامعه و انسان‌هاست. مطالعه جزء نیازهای انسان است. هر فردی به وسیله مطالعه می‌تواند با اندیشه‌های دیگران ارتباط برقرار کند و از دستاوردهای

علمی و ادبی دیگران بهره‌مند شود؛ مطالعه دو جنبه دارد:

۱. کمی: شامل مدت زمان و مقدار مطالعه انجام شده در زمان مشخص است.
 ۲. کیفی: شامل مقدار یادگیری مطالب به خاطر سپاری، تجزیه و تحلیل، بسط معنایی و کاربردها و ... (جهانتاب، ۱۳۸۵).
- به بیان دیگر مطالعه فرایندی شرطی و اکتسابی جهت افزایش معلومات است؛ یعنی مرحله به مرحله پیش می‌رود و دارای بخش‌های مختلفی مانند مهارت‌های قبل از مطالعه و ایجاد آمادگی، پیش مطالعه است. مطالعه شرایطی دارد و از همه مهم‌تر عادت دادن خود در طول سال به یک روش خاص و اکتسابی است، پس باید روش مطالعه را یاد گرفت. برای اینکه ما در مطالعه شرطی شویم باید شرایطی را در نظر بگیریم، از جمله مکان، زمان مطالعه و روش یافتن مطالعه تا بدین‌سان این مهارت را کسب کنیم. (کازهی، ۱۳۸۶)

عوامل مؤثر بر مطالعه

۱. عامل درونی

- الف. انگیزه: انگیزه اولین و مهم‌ترین عامل در برقراری رابطه منطقی میان ذهن و مطالب مورد مطالعه است. (کاکایی، ۱۳۸۰)
- ب. علاقه: علاقه فرد به مطالبی که قصد مطالعه آن را دارد باعث می‌شود که زمان بیشتری برای آن صرف کند.
- ج. میزان سواد: افرادی که دارای سطح تحصیلات بالاتری هستند، میزان مطالعه بالاتری دارند. همان‌طور که استیگر (۱۳۷۰) می‌گوید: «اینکه تحصیلات عامل مؤثری در تداوم مطالعه و یادگیری است قابل انکار نیست».
- د. روش مطالعه: هرکس دارای روش مطالعه خاصی است. اگر افراد روش مطالعه صحیحی نداشته باشند ممکن است از میزان مطالعه آن‌ها و ثمربخشی آن کاسته شود.

۲. عوامل بیرونی

- الف. کتاب و مواد خواندنی: که می‌توان به ظاهر کتاب و محتوای کتاب اشاره کرد. (محدثی، ۱۳۷۹)
- ب. مکان مطالعه: مکانی که انتخاب می‌شود باید کاملاً روشن، به دور از سروصدا و رفت‌وآمد و جدا از هر رفتار ناسازگار با مطالعه باشد (شعبانی، ۱۳۸۰).

دوران کودکی و نوجوانی و تداوم آن در بزرگسالی رابطه معناداری وجود دارد.

کودکی که خیلی زود راه صحیح مطالعه را فرا می‌گیرد و به‌عنوان یک فعالیت پرثمر در جست‌وجوی آن است، به محض اینکه مطالعه بتواند رضایت وی را تأمین کند، خودبه‌خود یاد می‌گیرند که بهتر بخوانند. از طرف دیگر کودکی که در خواندن با مشکلاتی مواجه می‌شود، از مطالعه دوری می‌کند و حتی امکان دارد از کتاب متنفر شود. دو نهادی که می‌توانند کودکان را در این زمینه یاری کنند خانواده و مدرسه هستند. در همین زمینه استیگر (۱۳۷۰) در کتابی با عنوان «راه‌های تشویق به مطالعه» به بررسی انگیزه‌های مطالعه می‌پردازد و عواملی چون خانواده و مدرسه را در شکل‌گیری عادات مطالعه مؤثر می‌داند.

خانواده

خانواده نخستین پژوهشگاه و آموزشگاه هر جامعه است و اندیشه‌ها، رفتارها، باورها و ارزش‌های هر کسی نخست در خانواده شکل می‌گیرد. شخصیت کودک در تمامی زمینه‌ها با تأثیر خانواده شکل می‌گیرد، تک‌تک اعضای خانواده در شکل‌گیری و تکوین تصور کودک از دنیای اطراف و طرز تلقی و نگرش وی نسبت به مسائل و موضوعات نقش دارند. (سعادت آبادی نسب، ۱۳۷۷) خانواده کارکردهای گوناگونی دارد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها کارکرد فرهنگی و فرهنگ‌سازی است. آشنایی کودک با کتاب و کتاب‌خوانی از خانواده آغاز می‌شود و رغبت‌های او در خانواده شکل می‌گیرد. خانواده اثری عمیق بر رفتارها و عادت‌های فرد دارد و بی‌شک ایجاد روحیه عادت به مطالعه در فرزندان بر عهده والدین است، بنابراین اگر فرهنگ کتاب‌خوانی در جامعه ما رواج ندارد و از جایگاه ارزنده‌ای برخوردار نیست، علل آن را باید در بستر خانواده جست‌وجو کرد. اگر فرزندان ما با کتاب و کتاب‌خوانی بیگانه‌اند، علل آن را باید در رفتارهای مادران و پدران مورد کندوکاو قرار داد؛ چرا که هنوز پدیده کتاب و کتاب‌خوانی به‌عنوان یک نیاز و ضرورت واقعی مطرح نشده و آمار کتاب‌خوانی در جامعه ما تأسفانگیز است.

باید گفت که روش یادگیری به طریق الگوبرداری و سرمشق‌گیری درباره مطالعه هم صادق است. زمانی که پدران و مادران خود الگوهای شایسته‌ای از نظر مطالعه نیستند بی‌شک از فرزندان آن‌ها نمی‌توان انتظاری جز این داشت و آن‌ها نیز به مطالعه توجه چندانی نشان نمی‌دهند. چرا که کودک به‌طور غریزی از والدین خود الگو می‌گیرد و رفتار و گفتار آن‌ها را تقلید می‌کند.

اگر پدر و مادری عادت به مطالعه داشته باشد و کودک ببیند که آنان کتاب می‌خوانند، او نیز خیلی زود با کتاب آشنا می‌شود و به تقلید از والدین خود کتاب را در دست می‌گیرد سپس با دیدن کتاب‌های تصویری به تدریج به سوی کتاب جلب می‌شود. بهتر است والدین امکان پیاده کردن طرح خواندن با خانواده را به‌وجود آورند. مطالعه با جمع خانواده فرصت گفت‌وگو و نزدیک شدن به هم را فراهم می‌آورد. (غفاری، ۱۳۸۰)

در زیر به بررسی چند روش ساده و در عین حال مؤثر می‌پردازیم

ج. زمان مطالعه: مطالعه در زمان خستگی و بی‌حوصلگی از عواملی است که باعث بی‌بازاری از مطالعه خواهد شد. تأکید ما در این مقاله بیشتر بر عوامل درونی است، اینکه چگونه بتوانیم علاقه و انگیزه مطالعه را در کودکان و نوجوانان افزایش دهیم تا به دنبال آن فرهنگ مطالعه در کشورمان نهادینه شود.

عوامل مؤثر در ایجاد انگیزه مطالعه

اهداف و انگیزه‌های مطالعه در فرهنگ‌های مختلف متفاوت است؛ از جمله انگیزه‌های مطالعه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عادت، وظیفه، گذراندن وقت، آگاهی از مسائل جاری، رضای میل شخصی، نیاز زندگی روزمره، افزایش میزان علائق و سرگرمی، رضای علائق ذوقی و حرفه‌ای و وسعت بخشیدن به این نوع علائق، رضای نیاز اجتماعی، رشد عمومی از جمله ارتقاء سطح فرهنگی، رضای نیازهای مبرم فکری، رضای مبرم روحی و معنوی. (استیگر، ۱۳۷۰)

از مهم‌ترین عوامل برای تبلیغ و ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی، ایجاد انگیزه و احساس نیاز به کتاب و کتاب‌خوانی و ایجاد رفتاری به نام مطالعه میان مخاطبان در جامعه است. برای ایجاد احساس نیاز و انگیزه باید از مرحله آگاهی گذر کرد. مرحله آگاهی می‌تواند به کمک وسایل ارتباط جمعی، بروشورها و تابلوی اعلانات و جلسات معرفی و نقد و... برای مخاطبان ایجاد شود.

کتاب دریچه‌ای است به سوی جهان شگفت‌انگیز علم و معرفت و مطالعه راهی است بسیار ساده و عملی برای پرورش استعداد‌های خداداد انسان و آموزش علوم و فنونی که او را در مسیر رشد و تکامل راهنمایی کند. اگر بتوانیم مطالعه را در انسان به‌صورت عادت درآوریم، دیگر ارتباط او با جهان دانش و آگاهی سخت نخواهد بود و بدون هیچ زحمت و مرارتی خواهد توانست از راه مطالعه، درک و اندیشه خود را نسبت به جهان هستی رشد و تعالی بخشد اما باید توجه داشت که تبدیل این علاقه به عادت از دوران کودکی انسان شروع شود، در این زمینه امانی (۱۳۷۶) در تحقیقی که با عنوان رابطه مطالعه دوران کودکی و نوجوانی با مطالعه در دوران بزرگسالی انجام داد، به این نتیجه دست یافت که بین مطالعه در

که والدین می‌توانند با به‌کارگیری آن‌ها کودکان بی‌میل به مطالعه را به خواندگانی علاقه‌مند بدل کنند.

۱. از علاقه آنان سود بجویید. چه بسا بچه‌هایی وجود دارند که

در جست‌وجوی جاذبه‌هایی هستند که دستیابی بدان‌ها فقط به‌وسیله کتاب امکان‌پذیر است، همچون سفر به مریخ، حضور در پشت صحنه یک برنامه‌ساز و آواز (کنسرت) یا آشنایی با سامانه انتقال نیرو در خودرو. تا آنجا که امکان دارد بکوشید آتش اشتیاق به خواندن در آن‌ها شعله‌ور شود. اگر فرزندان از مطالعه آثار شکسپیر خودداری می‌کنند، کتاب‌های فکاهی، مجله‌های فراخور سن او را

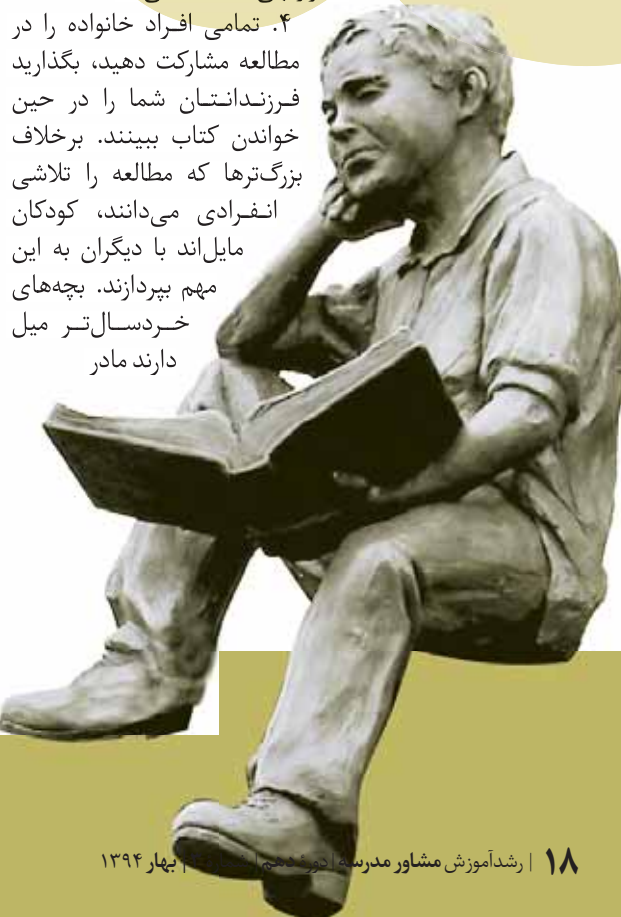
به وی بدهید یا چنانچه دوستدار ورزش است، نشریات ورزشی یا زندگی‌نامه بازیکن محبوبش را در اختیارش بگذارید.

۲. آن‌ها را در انتخاب مطالب آزاد بگذارید. وقتی کودکان متوجه می‌شوند که خودشان مطلبی را انتخاب کرده‌اند و کسی آن‌ها را وادار به این امر نکرده است، انگیزه مطالعه در آن‌ها افزایش خواهد یافت. شاید ساده‌تر این باشد که گزینش بین کتابی پر محتوا و اثری پیش‌پاافتاده را به فرزندان واگذار کنید.

۳. خونسردی خود را حفظ کنید و چنانچه فرزندان مطالعه کتابی را تمام نکرد، ناراحت نشوید. همین قدر که بچه‌ای شروع به خواندن کتاب کند، حتی اگر آن‌را به پایان نرساند، خیلی خوب است؛ حداقل کتابی را به دست گرفته است. شمار صفحه‌هایی را که باید در مدتی مشخص بخواند، معین کنید. همچنین از پاداش و تنبیه دوری کنید. نظر

«سوزان روزنویک»^۲، استاد دانشکده علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، این است که چنانچه قصد بچه از مطالعه، جلب رضایت پدر و مادر باشد، این کار چندان طول نمی‌کشد. پس باید دانست که لذت مطالعه با امر ونهی به دست نمی‌آید.

۴. تمامی افراد خانواده را در مطالعه مشارکت دهید، بگذارید فرزندان شما را در حین خواندن کتاب ببینند. برخلاف بزرگ‌ترها که مطالعه را تلاشی انفرادی می‌دانند، کودکان مایل‌اند با دیگران به این مهم بپردازند. بچه‌های خردسال‌تر میل دارند مادر

مدرسه با کتاب آشنا شد و لذت مطالعه و خودآموزی و افزایش معلومات عمومی را درک کرد و با مطالعه خو گرفت، در تمام دوران زندگی از کتاب دست نمی‌کشد. در جامعه امروزی فرد نیاز دارد به موازات آنچه در برنامه رسمی مدارس و دانشگاه‌ها می‌آموزد، در زمینه مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و... دانش کافی به دست آورد. باید اشاره کرد که خانه دوم کودک در اجتماع مدرسه است. در مدرسه معلم بیشترین تأثیر را

مدرسه

دیگر نهاد آموزشی تأثیرگذار بر فرایند ترویج فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی، مدرسه است.

مدرسه از جایگاه‌های مهم تربیتی است که کودک اصول و قواعد خواندن و نوشتن را در آنجا فرا می‌گیرد. یکی از هدف‌های مهم آموزشی مدرسه پیاده کردن حس اشتیاق به مطالعه بیشتر و توانایی در یافتن پاسخ به آن اشتیاق بوده است. کودک می‌آموزد که بدون کمک به والدین خود مطالب کتاب را بخواند و بفهمد. کودک به‌خاطر همین تحول بزرگی که در خود احساس می‌کند، اشتیاق فراوانی به مطالعه دارد و هر لحظه می‌خواهد بیشتر با دنیای پرمز و راز درون کتاب آشنا شود. (معرفت‌زاده و ایرجی، ۱۳۸۹)

این در حالی است که نظام مدرسه‌ای ما بیش از حد بر یادگیری قالبی و بر مطالعه کتاب‌های درسی پافشاری می‌کند و اغلب نیز شنیده می‌شود که پدر و مادر توصیه می‌کنند: «فرزندم، توجهت به درست باشد.» از سوی دیگر، دانش‌آموزان اغلب از خشک بودن و غیرواقعی بودن مطالب درسی شکایت دارند و همین امر موجب انزجار آنان از کتاب و کتاب‌خوانی می‌شود. همچنین نقش الگویی معلمان می‌تواند تأثیر زیادی بر ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی بگذارد. معلمی که خود مطالعه نمی‌کند چگونه می‌تواند دانش‌آموزان را به مطالعه تشویق کند؟ (به‌پژوه، ۱۳۹۱)

اگر دانش‌آموز در مدرسه با کتاب آشنا شد و لذت مطالعه و خودآموزی و افزایش معلومات عمومی را درک کرد و با مطالعه خو گرفت، در تمام دوران زندگی از کتاب دست نمی‌کشد. در جامعه امروزی فرد نیاز دارد به موازات آنچه در برنامه رسمی مدارس و دانشگاه‌ها می‌آموزد، در زمینه مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و... دانش کافی به دست آورد. باید اشاره کرد که خانه دوم کودک در اجتماع مدرسه است. در مدرسه معلم بیشترین تأثیر را

بر دانش آموز دارد و می‌تواند او را به مطالعه و تشویق و ترغیب کند. (سالاری، ۱۳۷۵)

اگر معلم بخواهد در این مهم توفیق داشته باشد باید از مثلث دانش آموز، کتاب درسی و کلاس پا را فراتر نهد.

با نگاهی دقیق بر مدارس متوجه می‌شویم که خیلی از تکالیفی که معلمان به دانش‌آموزان می‌دهند و آن‌ها مجبور به انجام این تکالیف‌اند باعث می‌شوند که دانش‌آموزان به مطالعه و کتاب احساس خوبی نداشته باشند و هنگامی که در بزرگسالی با کتاب و مطالب خواندنی مواجه می‌شوند به صورت ناخودآگاه به آن رغبت نشان ندهند. مطالعه گنجی است که نمی‌توان آن را با زور به کودک و نوجوان تحمیل کرد ولی باید او را در یافتن راهی که برایش نتایج مفید و ماندگار دارد، کمک کرد؛ مطمئناً تأثیر یک کتاب داستان در رفتار کودک بیشتر از درس آموزگار خواهد بود. به همین دلیل است که به نقش مؤثر کتاب‌های داستان در گسترش بینش کودکان توجه ویژه‌ای می‌شود. البته مطالعه بهتر، صرف وقت کمتر و برداشت مفیدتر، احتیاج به آگاهی از روش‌های صحیح مطالعه دارد. (غفاری، ۱۳۸۰)

به نظر می‌رسد چنانچه شیوه‌های تدریس معلمان به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان فرصت سؤال و جواب داشته باشند و پاسخ‌های آن‌ها قالبی و تنها براساس متون درسی نباشد و بتوانند پاسخ‌ها را از منابع مختلف جست‌وجو کنند، مطالعه برایشان لذت‌بخش خواهد بود و در نتیجه، نیاز به مطالعه در آن‌ها افزایش پیدا خواهد کرد. (حکیمی و طبسی، ۱۳۸۵)

انعطاف مراکز آموزشی در زمینه تغییر نظام مدارس بر مبنای نیازها و ویژگی‌ها، این امکان را فراهم می‌سازد که مراکز مذکور برنامه دانش‌آموزان را به گونه‌ای تنظیم کنند که آن‌ها بتوانند به کتابخانه مدارس مراجعه کنند.

نتیجه‌گیری

با نگاهی به میزان مطالعه در ایران و جهان متوجه می‌شویم که هنوز از میانگین جهانی فاصله زیادی داریم. برای نهادینه کردن فرهنگ مطالعه در ایران بایستی نقطه شروع مطمئن و هدف دقیقی را مشخص کنیم. این نقطه شروع می‌تواند از دوران کودکی پایه‌ریزی شود. اگر بتوانیم مطالعه و کتابخوانی را از همان اوایل کودکی در انسان آموزش بدهیم و تقویت کنیم و به کودک بقبولانیم که مطالعه جزئی از زندگی اوست و با استفاده از آن می‌تواند به اهداف بزرگی نائل شود، می‌توانیم در این راستا به موفقیت دست یابیم.

دو نهادی که در این زمینه می‌تواند به ما کمک کند خانواده و مدرسه هستند. شخصیت کودک در خانواده شکل می‌یابد و در مدرسه رشد پیدا می‌کند. خانواده بایستی فرزندان خود را به مطالعه تشویق کنند، همچنین والدین نیز باید خودشان در کنار فرزندانشان مطالعه کنند چون وقتی کودکان مشاهده می‌کنند که والدین در حال مطالعه‌اند، آن‌ها نیز از والدین خود الگوبرداری می‌کنند و کم‌کم به سمت مطالعه سوق داده می‌شوند. مدرسه نیز در کنار خانواده در تشویق کودکان به مطالعه نقش به‌سزایی دارد.

از آنجایی که کودک در مدرسه خواندن و نوشتن را می‌آموزد، اگر معلمی نتواند کودک را به گونه‌ای به مطالعه و کتابخوانی تشویق کند، وی در آینده نیز علاقه‌ای به مطالعه نخواهد داشت. مثلاً معلمانی که دانش‌آموزان را مجبور می‌کنند تکالیفشان را جلسه آینده به صورت کامل انجام دهند، آن‌ها را از کتاب دلسرد می‌کنند و باعث می‌شوند که آن‌ها هر زمانی (حتی بزرگسالی) که با کتاب یا مطالبی که نیاز به مطالعه دارد مواجه شدند، به یاد تکالیفی بیفتند که مجبور بودند انجام دهند و در نهایت، هیچ میل و رغبتی نسبت بدان‌ها نخواهند داشت در این صورت حتی اگر ما بهترین امکانات و تجهیزات، مثل کتابخانه‌های عمومی و ایستگاه‌های مطالعه را برای مردم فراهم کنیم، آن‌ها، آن‌طور که باید و شاید به سمت کتاب و کتابخوانی نخواهند رفت.

پس ما بایستی ابتدا نگرش انسان‌ها را نسبت به کتاب و کتابخوانی عوض کنیم و در آن‌ها علاقه به مطالعه را ایجاد کنیم. سپس به فکر این باشیم که زمینه‌های دسترسی مردم را به کتاب افزایش دهیم، چرا که تا زمانی که آدمی دیدگاه و نگرش مثبتی نسبت به کتاب نداشته باشد، حتی اگر درون کتابخانه زندگی کند، کتابی را نخواهد خواند. خانواده و مدرسه دو نهاد مهمی هستند که می‌توانند ما را در این امر یاری کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Estiger
2. Sozan Rozonik
3. Leon Hard

منابع

۱. استیگر، رالف سی؛ راه‌های تشویق مطالعه، ترجمه پروانه سپرده. دبیرخانه هیئت‌امنا کتابخانه‌های عمومی، تهران، ۱۳۷۰.
۲. پژوهش، احمد؛ «چند نکته مهم در مورد کتابخوانی و مهارت‌های مطالعه برای اولیا و مربیان» نشریه علوم تربیتی «پیوند»، شماره ۳۹۱-۳۹۰، ۱۳۹۱.
۳. جهانباب، مهدی؛ راه‌های ترویج فرهنگ مطالعه. قابل دسترس در: <http://www.tebyan.net/literature-art/specialedition.html>. ۲۹۲۴۱/۸۱/۱۲۰۰۶
۴. حکیمی، رضا؛ و محمدعلی طبسی؛ «بررسی راهکارهای عملی به منظور فعال شدن کتابخانه‌های مدارس شهر زاهدان و توسعه فرهنگ مطالعه. کتابداری و اطلاع‌رسانی» شماره ۱، ۱۳۸۵.
۵. دیوانی، امیر؛ قابل دریافت از سایت <http://vista.ir/article> منبع: روزنامه همشهری.
۶. سالاری، مجید؛ تکنیک‌های موفقیت و شیوه‌های نوین مطالعه. انتشارات الهام، کرمان، ۱۳۷۵.
۷. سعادت‌آبادی نسب، محمدجعفر و حیدر مختاری؛ «ایجاد انگیزه مطالعه در کودکان و نوجوانان» پژوهش‌نامه ادبیات کودک و نوجوان، شماره ۱۵، ۱۳۷۷.
۸. شعبانی، زهرا؛ اصول و روش مطالعه و یادگیری، مؤسسه آفتاب اندیشه، تهران، ۱۳۸۰.
۹. شورای عالی فرهنگی کشور (۱۳۸۹). سند نقشه جامع علمی کشور. بازبانی در تاریخ ۹۱/۲/۱۸ از سایت: <http://www.iranculture.org/fa/Default.aspx?current=viewDoc¤tID=۷۳۶>
۱۰. غفاری، سعید (۱۳۰۰). فرهنگ مطالعه و کتابخوانی، سال دوازدهم، شماره ۱ و ۲.
۱۱. فتاحی، رحمت‌الله؛ «چگونه می‌توان مطالعه و استفاده از کتابخانه‌ها را به شیوه‌های علمی و عملی ترویج داد؟» مقاله ارائه شده در همایش مطالعه مفید، کرمانشاه، ۱۳۸۸.
۱۲. کازهی، حسین؛ «رویکردی بر فرهنگ مطالعه و کتابخوانی، موانع و راهکارهای ترویج با آن در شهر بیرجند.» فرهنگ خراسان جنوبی، شماره ۶، ۱۳۸۶.
۱۳. کاکایی، سیامک؛ «اصول و روش کلی مطالعه»، نظامی، شماره ۲۲۲، ۱۳۸۰.
۱۴. محبوب، سیامک؛ «گزارش پژوهش وضعیت گذران وقت مردم شهری و روستایی ۱۳۹۰» در سایت: <http://publiclibrary.blogfa.com>. ۱۳۹۰
۱۵. معرف‌زاده، عبدالحمید؛ شهرزاد ایرجی؛ «بررسی عوامل ترغیب‌کننده و یا بازدارنده مطالعه در میان مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهرستان ماهشهر». تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۶ (۱)، ۱۳۸۹.
۱۶. میرحسینی، زهره و محمد بهرامی؛ «بررسی تأثیر کتابخانه تلفنی رنگین‌کمان شهرداری سمنان بر افزایش فرهنگ مطالعه کودکان و نوجوانان». تحقیقات و اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، دوره ۱۸، شماره ۱، ۱۳۹۰.